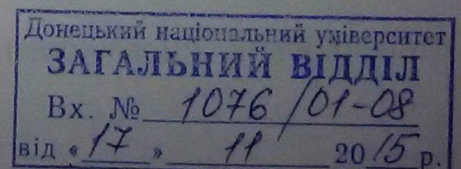

ВІДГУК**офіційного опонента**

доктора економічних наук, професора Петрової Ірини Леонідівни
на дисертаційну роботу Давидюк Людмили Петрівни на тему
«Трансформація міжнародного ринку праці в умовах глобалізації», яку
представлено до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 11.051.03
у Донецькому національному університеті (м. Вінниця) МОН України
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини

Дослідження, результати якого представлені у поданій до захисту дисертації Давидюк Людмили Петрівни, є сучасним за проблематикою і присвячене розв'язанню важливих для розвитку міжнародного ринку праці проблем, пов'язаних із новітньою стадією глобалізації економіки.

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Сучасний етап глобалізації характеризується посиленням економічної взаємозалежності країн світу, переплетенням множинності локальних соціально-економічних трансформацій, зародженням планетарної самоорганізації глобальної економічної системи. Складовою цих процесів є формування міжнародного ринку праці, в який інтегруються національні ринки праці з різною ефективністю реалізації своїх конкурентних переваг. За цих обставин актуальною проблемою є створення координаційно-регулятивного механізму узгодження попиту та пропозиції світових людських ресурсів, їх раціонального використання й перерозподілу між різними регіонами, країнами та секторами світового господарства. Це стане дієвим чинником посилення адаптованості національного ринку праці до підвищених вимог

інтелектуалізації та глобалізації, світових стандартів найважливішої сфери людської життєдіяльності – соціально-трудових відносин.

Незважаючи на значний інтерес, проявлений у спеціальній літературі до означеної проблематики, трансформаційні процеси у розвитку міжнародного ринку праці та засоби його регулювання в умовах глобалізації потребують подальшого дослідження.

З огляду на це, актуальність представленої дисертантом роботи не викликає сумнівів.

Представлену дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету МОН України за держбюджетними науково-дослідними темами: «Інтернаціоналізація руху трудових ресурсів в Україні» (номер державної реєстрації 0113U001403), в рамках якої проаналізовано розвиток зовнішньої трудової міграції в Україні; «Методика розробки, реалізації та оцінки програм соціально – економічного розвитку сільських територій Вінницької області» (номер державної реєстрації 011U2975), в рамках якої оцінено масштаб безробіття і вимушеної неповної зайнятості в Україні; кафедри управління персоналом та економіки праці Донецького національного університету МОН України (м.Вінниця) «Регулювання соціально-економічного розвитку України: людський вимір» (номер держреєстрації 0111U008157, 2011–2015 рр.), в рамках якої проаналізовано зарубіжний досвід регулювання ринків праці країн.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень. Обґрунтованість та достовірність підтверджуються аналізом праць вітчизняних та зарубіжних учених, використанням загальнонаукових та специфічних методів дослідження, статистичних даних. Наукові положення, висновки та результати, які містяться у дисертації, базуються на теоретичному аналізі сучасних підходів до глобалізації (глобального

переходу, інтелектуалізації економіки, синергетики, планетарної самоорганізації) та її впливу на сучасний міжнародний ринок праці.

Крім загальних методів дослідження в роботі використано методи історичного підходу (для дослідження впливу глобалізації на трансформацію інституційних засад регулювання міжнародного ринку праці); методів аналізу, синтезу та порівняльного аналізу (для оцінки сучасних тенденцій розвитку міжнародного ринку праці); методу системного аналізу та узагальнення (для дослідження теоретичних основ глобалізації та розвитку міжнародного ринку праці); методу прогнозування (для аналізу тенденцій розвитку ринку праці України), системно-динамічного моделювання (для визначення кількісного інструментарію оцінювання розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації).

Обґрунтованість і вірогідність отриманих результатів забезпечена використанням законодавчих актів Верховної Ради України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, офіційної статистичної та аналітичної інформації, зокрема міжнародних організацій (ООН, МОП, ОЕСР, ВЕФ), результатів власних досліджень автора.

Об'єкт і предмет роботи логічно пов'язані та чітко окреслюють поле дослідження. Вони повною мірою відображаються в структурі дисертації та її основному змісті.

Дисертантом чітко сформульована мета дослідження, якою є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження міжнародного ринку праці та розробка науково-практичних рекомендацій щодо регулювання міжнародного ринку праці в умовах глобалізації.

Оцінка наукової новизни отриманих результатів.

Дисертаційна робота характеризується елементами новизни та самостійним підходом до реалізації мети дослідження – розвитку теоретико-методологічних основ дослідження міжнародного ринку праці та розробки

науково-практичних рекомендацій щодо його регулювання в умовах глобалізації.

До наукових результатів, що розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми та характеризують новизну роботи, слід віднести:

- 1) виокремлення соціальної глобалізації як провідної форми глобалізації на сучасному етапі, зміст якої пов'язаний з інтернаціоналізацією трудоворесурсної складової світової економіки, інтелектуалізацією праці та економіки, критеріями гідного рівня життя і праці (19-20);
- 2) розширення функцій міжнародної міграції за рахунок функції трудоворесурсного забезпечення науково-технічного прогресу світової економіки та стабілізаційної функції та визначення їх впливу на швидкість і масштаби прояву глобальних проблем економічного розвитку (с.43);
- 3) визначення поняття «*міжнародний ринок праці*», під яким автор розуміє систему відносин між державами з приводу попиту-пропозиції на робочу силу у світовому економічному просторі, центральним елементом яких є трудова міграція як наслідок відмінностей у територіальному розподілі та відтворенні робочої сили, в результаті чого міжкраїнові потоки робочої сили набувають глобального характеру (с.50);
- 4) концептуальна схема регулювання міжнародного ринку праці, яка доповнює перелік традиційних компонентів регулювання міжнародного ринку праці такими концептуальними напрямками як: міграція і економічний розвиток; сприяння організованій міграції робочої сили; ліцензування діяльності служб із найму і зайнятості працівників-мігрантів (с.165-166);
- 5) системно-динамічна модель розвитку міграційних процесів на міжнародному ринку праці, яка, за певних умов, дозволяє аналізувати вплив діяльності, доходів та грошових переказів

працівників-мігрантів на ринок праці країн-донорів та - реципієнтів (с.168-170).

Крім цього, варто підкреслити оригінальність і важливість розробок автора з питань сегментації міжнародного ринку праці, соціальних асиметрій на ньому, взаємозв'язку між рівнем доходів країни та вибором заходів активної та пасивної політики зайнятості на ринку праці, молодіжного безробіття, систематизації світового досвіду регулювання міжнародного ринку праці та можливих напрямів його адаптації до українських реалій.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором працях

Результати наукового дослідження достатньо повно відображено у 22 наукових роботах загальним обсягом 8 д.а., з яких особисто автору належить 7 д.а., серед яких 4 одноосібні статті загальним обсягом 2,3 д.а. відносяться до переліку фахових наукових видань, 4 статті опубліковано у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,8 д.а., з яких особисто автору належить 1,5 д.а.

Результати дисертації доповідались автором й одержали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах.

Автореферат за своїм змістом ідентичний змісту дисертаційної роботи, містить основні положення дослідження, відповідає всім встановленим вимогам.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів

Обґрунтовані у дисертації концептуальні та теоретичні положення, отримані науково-прикладні результати дозволяють зробити висновок, що в роботі вирішено важливе наукове завдання поглиблення теоретико-

методологічних основ дослідження трансформаційних зрушень на міжнародному ринку праці під впливом глобалізації.

Практичне значення отриманих результатів підтверджено їх використанням в діяльності Вінницької обласної державної адміністрації, зокрема Управління міжнародного співробітництва та Департаменту регіонального економічного розвитку, Вінницького обласного центру зайнятості, Вінницького обласного осередку Міжнародної громадської організації «Україна-Польща-Німеччина», Єврорегіону «Дністер», а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів: кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету МОН України при розробці навчально-методичних комплексів та викладанні дисциплін «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна економіка», «Глобальна економіка»; кафедри управління персоналом і економіки праці Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) при викладанні дисциплін «Ринок праці», «Корпоративна соціальна відповідальність». Довідки містяться у Додатках до дисертації.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи в цілому достатній науковий рівень розробок здобувача в результаті проведених досліджень, обґрунтованість отриманих результатів, слід вказати певні дискусійні положення і зауваження до роботи:

1. Розкриваючи зміст ключових категорій дисертації, автор стверджує, що «*міжнародний ринок праці* – це складний соціальний механізм, що охоплює різні сфери життєдіяльності людей» (с.51), проте, на наш погляд, це насамперед економічний механізм, що регулює відносини у сфері праці. Розглядаючи процес утворення міжнародного ринку праці, дисертант наголошує, по-перше, на міграції капіталу і праці, по-друге, на злитті національних ринків праці (с.72). При цьому поза увагою залишається

зайнятість у транснаціональних корпораціях, яка є важливою формою міжнародного ринку праці.

2. Подаючи групування сегментів світового ринку праці (с.49), авторіві варто було б визначити критерії сегментації. Натомість до продавців робочої сили віднесено працівників за ознаками професій, кваліфікації, статі, регіону мешкання, соціального статусу. Це означає, що в різних сегментах можуть враховуватися ті ж самі особи, що впливає на чистоту аналізу та достовірність висновків.

3. Досліджуючи проблему міжнародного молодіжного безробіття (п. 2.1), дисертант встановив наявність певного парадоксу, відповідно до якого, незважаючи на дефіцит робочих місць для молоді, молоді люди не бажають займати наявні вакансії, якщо спостерігається невідповідність первинних набутих навичок вимогам робочих місць (с. 81-82), а воліють приймати рішення на користь еміграції на інші ринки праці. З нашої точки зору, причини міжнародного молодіжного безробіття не вичерпуються дисбалансом компетенцій і вимог робочих місць, а крім того, включають низький рівень стартових заробітних плат. Якщо ж на зовнішніх ринках праці цей рівень вищий, то молодь погоджується і на міграцію, і на зміну професії.

3. Зазначивши наявність високої потенційної ємності жіночого сегменту ринку праці регіонів Середнього Сходу і Північної Африки (п. 2.1), коли рівень зайнятості жінок є меншим за рівень безробіття (с.94), авторіві варто було б висловитись щодо перспектив зайнятості жінок у цьому регіоні.

4. Навсдячи статистичні дані щодо динаміки та тенденцій розвитку міжнародного ринку праці (п. 2.1, таблиці 2.1-2.8), авторіві варто було б долучити відповідні дані по Україні, які є доступними в офіційній статистиці. Це б дозволило поглибити компаративний аналіз і визначити характеристики внутрішнього ринку праці у світових координатах.

5. Оцінюючи прогнози автора щодо еміграції та внутрішньої міграції в Україні, хочемо зауважити, що обрана методика поліномної екстраполяції (с.128-132) є результативною лише у відносно стабільних умовах

економічного розвитку і на дуже короткий часовий період. Якщо ж в аналізованому періоді (2000-2013 рр., 2014-2015 рр.), мали місце збурення або викиди, то такі прогнози матимуть значні похибки. У подібних ситуаціях більш надійними є стохастичні моделі.

6. Висвітлюючи напрями регулювання національних ринків праці на етапі глобальних трансформацій (п.3.3), авторові, на наш погляд, варто було б оцінити можливість і доцільність їх застосування в економіці України. Систематизація та визначення пріоритетів серед цих напрямів сприяли б формуванню умов входження України у міжнародний ринок праці на засадах справедливості та взаємовигідного партнерства.

7. Погоджуючись з автором щодо доцільності реалізації в Україні концепції нижнього порогу соціального захисту (п. 3.3) з метою регулювання ринку праці (с.190), зазначимо, що, на наш погляд, головним завданням соціально-економічного розвитку має стати реалізація активної політики зайнятості, створення робочих місць в економіці з урахуванням кумулятивного ефекту від її реалізації.

Відповідність дисертації нормативним вимогам

«Положення про порядок присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» та інших документів

Дисертаційна робота Давидюк Людмили Петрівни «Трансформація міжнародного ринку праці в умовах глобалізації» є завершеною самостійною науковою працею, в якій вирішено важливу наукову задачу розвитку теоретико-методологічного та науково-практичного інструментарію трансформації міжнародного ринку праці з урахуванням впливу глобалізаційних зрушень.

За актуальністю, постановкою задач дослідження, теоретико-методологічною обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів опонована дисертаційна робота відповідає вимогам п.п. 9,11, 13 (Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого

звання старшого наукового співробітника), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567.

Загальний висновок

Ступінь наукової новизни, достовірність отриманих висновків і рекомендацій, актуальність теми дослідження дають підстави для висновку, що дисертаційна робота «Трансформація міжнародного ринку праці в умовах глобалізації», яка є завершеним науковим дослідженням, відповідає встановленим вимогам, а її автор Давидюк Людмила Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу та
поведінкової економіки

ВНЗ «Університет економіки та права
«КРОК» (м. Київ)

И.Л. Петрова І.Л. Петрова

Петрова І.Л. засвідчую
директор Департаменту кадрів Вищого навчального закладу
економіки та права "Крок"
Петрова І.Л.
13. 11. 20 15 р.